

dr Nenad VASIĆ¹

STRATEGIJA EVROPSKE UNIJE ZA DUNAVSKI REGION I OTVORENA PITANJA SA SUSEDNIM DRŽAVAMA REPUBLIKE SRBIJE

APSTRAKT

Strategija Evropske unije za Dunavski region je važan dokument i za Republiku Srbiju u svojstvu kandidata za punopravno člansvo u Evropskoj uniji ali i za susedne države. Svakako plovidba i rečni transport i mogućnost prekogranične saradnje sa susedima su važni elementi bilateralnih i multilateralnih odnosa. Makroregionalni pristup u Dunavskoj strategiji omogućava otvoreni dijalog i saradnju regiona, opština, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija i javno-privatno partnerstvo. Celovito ostvarivanje Dunavske strategije kroz različite akcione planove i projekte važno je i za rešavanje otvorenih pitanja između zvaničnika Republike Srbije i zvaničnika susednih država.

Ključne reči: Dunavska strategija, Republika Srbija, Evropska unija, otvorena pitanja, bilateralna i multilateralna saradnja, makroregionalni pristup, plovidba i rečni transport, prekogranična saradnja.

1. UVODNE NAPOMENE

Dunav je reka saradnje,² druga (posle Volge), najduža reka na Evropskom kontinentu dužine 2.850 km. koja povezuje Švarcvald u Saveznoj Republici Nemačkoj i Crno more.³ Prolazi kroz deset država u svom dugačkom, vodenom

---

¹ Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd.

² Edita Stojić-Karanović, *Dunav – reka saradnje: Od principa dobrosusedstva do Regionalnog modela srednjeg Podunavlja/Danube – River of Cooperation: From the Principles of Good Neighbourhood to the Middle Danube Regional Model*, Međunarodni naučni forum “Dunav – reka saradnje”, Beograd, 2005, str. 15-110.

³ O značaju Dunavskog regiona i regiona Crnog mora kao geopolitičkog, energetskog i bezbednosnog prostora vidi: Nevenka Jeftić-Šarčević, *Dunavsko-crnomorski region kao*

slivu. Svojom dužinom, prirodnom lepotom obale u nekim delovima, bistrinom vode ali i florom i faunom bio je važan za ljude, narode i države kroz istoriju i različite vremenske epohe. Mnogi ljudi su živeli i žive od Dunava, na Dunavu i pored Dunava. Međutim, za neke je Dunav prirodni problem koji u svom koritu vodenog toka povremeno plavi ili odnosi zemlju sa kopna u nepovrat, ali je i sastavni deo raznih bilateralnih i multilateralnih rešenja u odnosima zvaničnika država na Evropskom kontinentu. Upravo, potenciranje, između ostalih nekonfliktni rešenja kao što je, makroregionalni pristup problemima u Dunavskom regionu, omogućava se i otvoreni dijalog. Ali, pored otvorenih pitanja Dunavska strategija omogućava saradnju predstavnika vlasti opština, regiona, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija u sferi biznisa i javno-privatna partnerstva.

2. STRATEGIJA EVROPSKE UNIJE ZA DUNAVSKI REGION I REPUBLIKA SRBIJA

U vreme zvaničnog predsedavanja Republike Mađarske Evropskom unijom, 24. juna 2011. godine, donešena je Strategija Evropske unije za Dunavski region. "Najinternacionalniji" rečni sliv u svetu sada je većim delom prostor Evropske unije."⁴ Inače, pomenuta Strategija je važan dokument i za Republiku Srbiju u svojstvu države kandidata za punopravno člansvo u Evropskoj uniji ali i za zvaničnike naroda iz susednih država. Četiri, stuba Strategije Evropske unije za Dunavski region su opšti prioriteti:

- 1) povezivanje Dunavskog regiona,
- 2) zaštita životne sredine u Dunavskom regionu,
- 3) izgradnja prosperiteta u Dunavskom regionu i
- 4) jačanje Dunavskog regiona.

Važno zapažanje i komentar u vezi Strategije Evropske unije za Dunavski region izneo je Evropski komesar za regionalnu politiku, Johanes Han. "Strategija predstavlja instrument za omogućavanje konkretnog ostvarivanja vizije. Da bismo to uradili, postoje tri glavna elementa: snažna politička podrška, spisak konkretnih akcija i kooperativan metod rada."⁵

---

geopolitički, energetski i bezbednosni prostor/Danube-Black Sea Region as Geopolitical, Energetic and Safety Area, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2012, str. 21-113.

⁴ *Strategija Evropske unije za Dunavski region*, Evropska komisija, Brisel, COM(2010) 715/4, str. 3.

⁵ *Johanes Han*, u: *Panorama inforegio*, Brisel, br. 27/2011, str. 9.

3. TRETIRANJE OTVORENIH PITANJA U STRATEGIJI EVROPSKE UNIJE ZA DUNAVSKI REGION

U dokumentu, Strategija Evropske unije za Dunavski region ne pominju se i ne razmatraju problemi, fenomeni i materija otvorenih pitanja u odnosima, zvaničnika država. Međutim, u Strategiji je naveden i razrađen katalog instrumenata i međunarodnih mehanizama koji su i te kako korisni i upotrebljivi za političare, biznismene i diplomate. Pomenimo ih posebno:

- nekonfliktno rešavanje problema,
- makroregionalni pristupa problemima u Dunavskom regionu,
- otvoreni dijalog,
- saradnju predstavnika vlasti regiona, opština, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija i
- javno-privatna partnerstva.

4. DUNAVSKI REGION I OTVORENA PITANJA SA SUSEDNIM DRŽAVAMA REPUBLIKE SRBIJE

Značajne i dalekosežne promene u međunarodnim odnosima ali i povećanje broja punopravnih država članica Evropske unije, odrazile su se neminovno i na region Podunavlja. Sa druge strane došlo je do raspada bivše države Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i formiranja Savezne Republike Jugoslavije 27. aprila 1992. godine od dve preostale republike Srbije i Crne Gore ali i nastanka novih nacionalnih država. Uspostavljeni su novi oblici saradnje zvaničnika SR Jugoslavije sa zvaničnicima novonastalih država na tlu bivše SFRJ. Samim time i na Republiku Srbiju kao Podunavsku državu.⁶ “U Podunavlju je u punoj meri došla do izražaja revizija Versaja i Jalte, kao i helsinškog pravila o nepovredivosti granica.”⁷ Posle, redefinisanja odnosa i petooktobarskih promena 2000. godine, formirana je Državna zajednica Srbija i Crna Gora, donošenjem Ustavne povelje 4. februara 2003. godine. Državna zajednica Srbija i Crna Gora prestala je da postoji, 5. juna 2006. godine čemu je doprinelo najpre proglašenjem nezavisnosti⁸ države Crne Gore 3. juna 2006.

⁶ O novonastalim oblicima saradnje na tlu bivše SFRJ vidi: Milovan Radaković, Oblici saradnje SR Jugoslavije sa novonastalim balkanskim državama, u: *BALCANICA XXIX*, Srpska akademija nauka i umetnosti/Institut za balkanske studije, Beograd, 1998, str. 381-403.

⁷ Dragana Petković-Gajić, *Regionalna saradnja u Podunavlju i strategija Srbije*, Međunarodni naučni forum “Dunav – reka saradnje”, Beograd, 2008, str. 9.

⁸ Najpre je bio raspisan i sproveden referendum o državno-pravnom statusu Republike Crne Gore 21. maja 2006. godine.

godine i proglašenje međunarodnopravnog kontinuiteta Republike Srbije sa bivšom državom 5. juna 2006. godine u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Time je Republika Srbija, postala suverena i nezavisna država, sa nekim starim i novim državama susedima.⁹ Međutim, upravo potenciranje makroregionalnog pristupa problemima u Dunavskom regionu, omogućava otvoreni dijalog i raznovrsnu saradnju opština, regiona, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija i javno-privatna partnerstva. U suštini, sva otvorena pitanja koja se odnose na državu Republiku Srbiju i susede u Dunavskom regionu, mogu se podeliti na:

1. direktna otvorena pitanja i
2. indirektna otvorena pitanja.

Svakako i neosporno u prvu vrstu podele otorenih pitanja u Dunavskom region nalazi se višedecenijski međudržavni spor predstavnika vlasti u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj u vezi dve Ade – Šarengradske i Vukovarske.

Karta 1. Reljef državne teritorije Republike Srbije

⁹ Dragan Đukanović, Dragan R. Simić, Dragan Živojinović, *Serbia and its Neighbors: Continuity of Old and /Or New Policy?* in: *The Review of International Affairs*, Belgrade, Vol. LXIV, No. 1151, july–september 2013, pp. 105.

Šarengradska ada je problem za zvaničnike dveju Vlade u Beogradu i Zagrebu ali u suštini predstavlja zemljani deo kopna šumovitog i nenastanjenog ostrva sa peščanom obalom, florom i faunom, površine 938 hektara.

4.1. Istorija spora Srba i Hrvata na reci Dunav

Nesporna je, činjenica da bi trebalo da se zna, čija je Vukovarska i Šarengradska ada. Međutim, to u našem i hrvatskom slučaju je dugačak teritorijalni spor koji još nije rešen na prihvatljiv način između zvaničnika dveju, podunavskih država. Prema običajnom međunarodnom pravu, „za utvrđivanje granica na rekama koje protiču kroz dve ili više država ili čine samu granicu između država (*boundary rivers*), ustanovljen je princip da se neplovne reke dele sredinom korita, (*midium filium aquae*), dok se plovne dele pomoću principa matice (nem. *Thalweg*, fr. *Fil de l'eau*, eng. *mid-channel*).”¹⁰ U srpskoj stručnoj javnosti preovladava mišljenje da se u međunarodnoj praksi, „kod plovnih reka danas redovno uzima sredina matice kao granična linija.”¹¹ Kao dokaz ističe se razgraničenje na međunarodnoj reci Dunav čija matica čini *de facto* i *de iure* međudržavnu granicu između Savezne Republike Nemačke i Austrije potom Austrije i Republike Slovačke ali i Republike Slovačke i Republike Mađarske isto tako i Republike Rumunije i Republike Srbije i najzad Republike Rumunije i Republike Bugarske. Iako je razgraničenje na Dunavu dobar primer postojanja međunarodnog običajnog pravila o postojanju pravila matice, ipak, to pravilo nije usvojeno u razgraničenju Srbije sa Republikom Hrvatskom gde postoji još uvek otvoreno pitanje delimitacije između dve susedne zemlje. Prema, Savi Stankoviću iz Ministarstva spoljnih poslova Vlade Republike Srbije tako ni državna granica između Srbije i Hrvatske uopšte ne izlazi izvan celokupnog vodenog toka reke Dunava po sredini u odnosu na njegove dve obale. Državna razgraničenja na rekama su po sredini vodotoka tamo gde je dubina naveća kako bi brodovi mogli da nesmetano plove. To bi trebalo da bude slučaj i sa rečnim tokom Dunava od njegovog ulaska iz Mađarske na plovnom kilometru 1433,1 pa sve do Bačke Palanke¹² i plovnog kilometra 1295,5. Završni argument srpske strane je da je na

¹⁰ Duško Dimitrijević, *Međunarodnopravno regulisanje teritorije država*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2008, str. 150.

¹¹ Duško Dimitrijević, "International Law of State Succession and Delimitation between Croatia and Serbia on Danube River" (Међународно право сукцесије држава и разграничење Србије и Хрватске на Дунаву), in: Edita Stojić-Karanović (ed.), *Proceedings of the XIII International Scientific Conference "Danube river of cooperation"*, October 18-20, 2002, Кладово, *Danubius*, 2002, no. 3-4, pp. 8-18.

¹² Branko Pavlica, *Državne granice Republike Srbije*, Radojković, Smederevo, 2011, str. 140; Duško Dimitrijević, *Državne granice nakon sukcesije SFR Jugoslavije*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2012, str. 196-201.

osnovu člana 1 stav 3 Zakona o ustanovljenju i ustrojstvu Autonomne Pokrajine Vojvodine (*Službeni glasnik Narodne Republike Srbije* br. 28/45), određeno je “granice Autonomne Pokrajine Vojvodine prema federalnoj Hrvatskoj utvrđuju se privremeno na osnovu predloga naročite komisije AVNOJ.”¹³ Međutim, zvaničnici Vlade Republike Hrvatske, hoće da se vrati istorijska granica starog toka reke Dunava, iz doba vladavine Habzburške monarhije. Naime, još u vreme vladavine carice Marije Terezije Austrijske koja je bila prva i jedina žena vladarka u pomenutoj monarhiji ne samo u XVIII veku, a čija je imperijalna administracija bila bezprekorna, izvršena je korekcija vodenog meandra reke Dunava, zbog ispravljanja plovnog puta i nesmetanog odvijanja međunarodnog rečnog saobraćaja.

Slika 1. Heinrich Friedrich Füger:
Marija Terezija sa porodicom 1776. godine

U XIX veku, reka Dunav je počela da pravi sopstveni meandar. Taj prokopani vodeni kanal (Mohovo-Šarengradski kanal od 1909. godine), što je aktuelni srpsko-hrvatski bilateralni spor ali i međunarodna multilateralna specifičnost u pregovorima državnih zvaničnika. Razlog tome je, sadašnji, glavni tok reke Dunava.

¹³ Nenad Avramović, Marijana Mladenov, *Političko-pravni aspekti graničnog spora Hrvatske i Srbije na reci Dunav*, u: Priređivači Duško Dimitrijević, Žaklina Novičić, Mihajlo Vučić, *Regulisanje otvorenih pitanja između država sukcesora SFRJ*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2013, str. 499. U Komisiji za izradu predloga za utvrđivanje granice između Vojvodine i Hrvatske, Predsedništva AVNOJ-a bili su: Milovan Đilas, Vicko Krstulović, Milentije Popović, Jovan Veselinov Žarko i Jerka Zlatarić.

Karta 2. Satelitski snimak Vukovarske i Šarengradske ade

Posle, raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije čija je personifikacija bio doživotni predsednik države Josip Broz Tito, Šarengradska ada ostala je u SR Jugoslaviji tj. Republici Srbiji i pod vlasničkom i poslovnom upravom je vojne ustanove – Karadorđevo. Luksuzna rezidencija koju je najpre koristio Broz, potom retko Slobodan Milošević, a sada je službeni objekat za odmor predsednika Republike Srbije. Po proglašenju, nezavisnosti, Republika Hrvatska 1992. godine i rata Vukovarsku i Šarengradsku adu, kontrolisala je Vojska Jugoslavije. Odlukama Arbitražne komisije na čijem čelu je bio poznati konstitucionalista Robert Badenter, unutrašnje avnojevske granice Republika bivše SFRJ proglašene su međunarodnim, a u sklopu Dejtonskog mirovnog sporazuma (Slobodan Milošević-Franjo Tuđman), 12. novembra 1995. godine, potpisan je i Temeljni sporazum o području istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema (Erdutski sporazum). Sporazum su potpisali ispred srpske strane, Milan Milutinović ministar spoljnih poslova Savezne Republike Jugoslavije, a ispred hrvatske strane Hrvoje Šarinić šef kabineta predsednika Republike Hrvatske, ispred Američke ambasade u Zagrebu ambasador Piter Galbrajt i Torvald Stoltemberg potpredsednik Međunarodne konferencije za bivšu Jugoslaviju, ispred UN-a. Celokupnim procesom mirne reintegracije upravljao je predstavnik UNTAES, Žak Klajn kao privremeni upravitelj kada je postignut i

privremeni sporazum da međudržavna granica na Dunavu dužine 145 kilometara između Srbije i Hrvatske bude na sredini reke. Interesantno zapažanje u povodu mirne teritorijalne reintegracije istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema dao je i historičar Albert Bing: „Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja 1996.-1998. može se ocijeniti kao jedan od najuspješnijih projekata hrvatsko-američkih odnosa devedesetih godina 20. stoljeća.”¹⁴ Ipak, 1998. godine, određena je privremena granica između dviju država koja ide sredinom reke Dunava i gde trenutno postoji teritorijalni *status quo*. Inače, važno bi bilo pomenuti da se Vojska Jugoslavije 2004. godine povukla sa Vukovarske i Šarganske ade. Svakako, važan događaj u vezi srpsko-hrvatskih odnosa bio je događaj od 31. jula 2006. godine kada su državljani hrvatske iz Vukovara po prvi put posle 1991. godine i rata posetili čamcima Vukovarsku adu.

Slika 2. Sadašnji znak za državnu granicu Republike Hrvatske

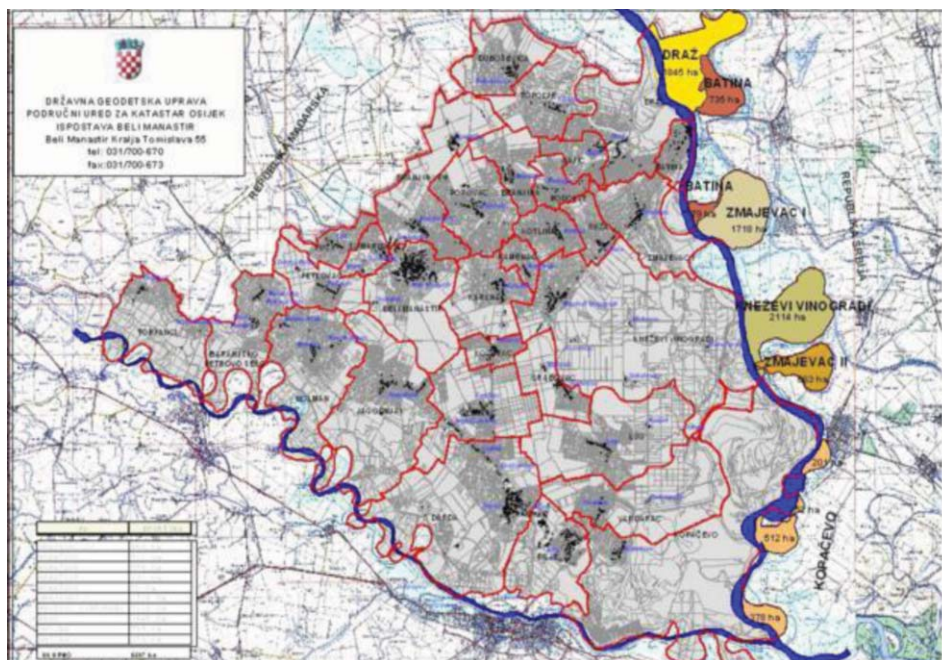
Zvaničnici iz Republike Hrvatske, naravno, imaju svoje protivargumente: Vukovarska i Šarengadska ada su po katastru hrvatske. Jedan od hrvatskih eksperata jeste i inženjer geodezije iz Osjeka mr sc. Želimir Buzuk koji se tim problemom i otvorenim pitanjem bavi još od aerofotogrametrijskog snimanja teritorije SFRJ za potrebe izrade državne karte. Inače, međudržavnu graničnu liniju, utvrdio je prema geografskoj karti Jugoslovenske narodne armije (JNA – izdanju Vojnogeografskog instituta Beograd iz 1967. godine) i Preglednoj karti Srbije (Geokarta Beograd iz 1978. godine).

¹⁴ Albert Bing, *Sjedinjene Američke Države i reintegracija hrvatskog Podunavlja*, u: *Scrinia Slavonica*, Slavonski Brod, Broj 8/2008, str. 336.

Zanimljivo je napomenuti da su republičku tj. pokrajinsku granicu između Hrvatske i tadašnje Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine, odnosno SR Srbije, utvrdili na način kako je to ucrtano u Katastarskim planovima koji se čuvaju u katastru u Belom Manastiru.

Karta 3. Katastarska karta Državne geodetske uprave Osijek isp ostavu Beli Manastir

„Prema tim podacima, s lijeve strane Dunava nalaze se dijelovi Katastarske općine Draž Karapanda i Kendija, dijelovi k.o. Zmajevac Kalandoš i Šmaguč, potom Adica, Kazuk, Zmajevačka kučka, Kopačko Poluostrvo koje se nalazi u neposrednom dodiru s gradom Apatinom te Varošviz, Zverinjak i Srebrnica. Na svim je kartama bivše SFRJ to teritorij Hrvatske.”¹⁵ Važno je napomenuti da gradonačelnika Iloka Miroslava Janića 2010. godine međudržavna granična polemika zvaničnika nije sprečila da njegov grad i Bačka Palanka ostvaruju kontakte i saradnju u obostranom interesu. „Naše vlade će to već rešiti, a mi nemamo vremena

¹⁵ Igor Bošnjak, Dražen Ciglencečki, *Hrvatskoj nedostupno 10.000 hektara uz Dunav, Srbija izbjegava dogovor*, (Internet, 12/11/2015), <http://www.glas-slavonije.hr/229900/1/Hrvatskoj-nedostupno-10000-hektara-uz-Dunav-Srbija-izbjegava-dogovor>.

za čekanje. Ilok sa opštinom Bačka Palanka učestvuje u zajedničkim programima prekogranične saradnje koje finansira EU. U stalnoj smo vezi i tražimo zajedničke projekte. Saradujemo i sa drugim opštinama iz Srbije. Bilo bi glupo da se mrštimo sa obala jedni na druge. Bolje je da radimo zajedno. Lepši je osećaj, a Evropa to ionako finansira...”¹⁶

Slika 3. Vukovarska i Šarengradaska ada

Međudržavna *ad hoc* diplomatska komisija koja je formirana 23. aprila 2002. godine prilikom posete ondašnjeg Ministra spoljnih poslova Republike Hrvatske Tonina Picule, ondašnjem Ministru spoljnih poslova Savezne Republike Jugoslavije Goranu Svilanoviću, nije do sada uspjela da reši sporni deo rečne granice na Dunavu, između Srbije i Hrvatske. Inače, pomenuta Komisija do sada ne samo da nije ni približila međunarodnopravno, politički i ekspertski stavove, a što je potpuno neprihvatljivo, još od 2011. godine se uopšte nije ni sastala da nastavi bilateralni međudržavni proces razgraničenja. Međutim, važno je napomenuti da je 2011. godine na predlog ondašnje predsednice Vlade Republike Hrvatske Jadranke Kosor, dat je 11. jula predsedniku Hrvatskog Sabora: *Prijedlog deklaracije o promicanju evropskih vrijednosti u jugoistočnoj Europi*. U pomenutoj Deklaraciji koju je usvojio hrvatski Sabor 21. oktobra 2011. godine, čiji je predsednik bio Luka Bebić, navedeno je između ostalog i sledeće: „Čvrsto je stajalište Republike Hrvatske da otvorena pitanja između država, koja su bilateralnog karaktera, kao što su, na primjer, granična pitanja, ne smiju kočiti pristupanje država kandidata u Evropsku uniju, od početka procesa do stupanja na snagu Ugovora o pristupanju.”¹⁷ Ta Deklaracija je posebno pohvaljena u Izveštaju Evropske komisije o napretku Hrvatske u integracijama u EU 2011. godine. Rešavanjem, otvoreno pitanja dveju ada na Dunavu bavio se i bivši predsednik Republike Hrvatske Ivo Josipović koji je bio najpre za direktnu međunarodnu arbitražu kako bi se smanjili novčani troškovi

¹⁶ Aleksandar Apostolovski, *Bilo jednom na Šarengradskoj Adi*, (Internet, 12/11/2015), <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Bilo-jednom-na-SHarengradskoj-adi.lt.html>.

¹⁷ Vidi: *Deklaraciju o promicanju evropskih vrijednosti u jugoistočnoj Europi*, Hrvatski Sabor, Zagreb, Urbroj: 5030104-11-1/14. srpanj 2011, str. 2.

i vreme suđenja ili alternativno za suđenje u Međunarodnom sudu pravde u Hagu. Pored njega, otvorenim pitanjem dveju ada na Dunavu bavio se i premijer Vlade Republike Hrvatske, Zoran Milanović koji se izjasnio za presuđenje pred Međunarodnim sudom pravde.

4.2. Spisak otvorenih pitanja zvaničnika Republike Srbije i Republike Hrvatske

Između zvaničnika Republike Srbije i Republike Hrvatske postoje 12 otvorenih pitanja. Što se tiče Dunava, samo je jedno otvoreno pitanje oko dveju ada Vukovarske i Šaregradske.

1. Migranti sa Bliskog istoka, Azije i Afrike i pitanje readmisije.
2. Jednostrano zatvoreni pa otvoreni međudržavni granični prelazi.
3. Naknada finansijske štete načinjene jednostranom blokadom međudržavnih graničnih prelaza od strane Vlade Republike Hrvatske.
4. Provizorno međudržavno razgraničenje od 1995. godine na međunarodnoj reci Dunavu i problem Vukovarske i Šaregradske ade.
5. Razjašnjavanje pitanja kidnapovanih, nestalih i masovnih grobnica.
6. Procesuiranje vinovnika ratnih zločina i Vojoslava Šešelja.
7. Povraćaj hrvatskog kulturnog nasleđa.
8. Status i tretman hrvatske manjine i odnos prema Bunjevcima i Šokcima.
9. Kanonizacija Alojzija Stepinca za sveca u Katoličkoj crkvi.
10. Status srpske manjine i tretman ćirilice.
11. Sukcesija imovine, deložacije i restitucija.
12. Problem jednostranog proglašenja i priznanje državne nezavisnosti Republike Kosova.

4.3. Spisak otvorenih pitanja u odnosima zvaničnika Republike Srbije i Republike Mađarske

U odnosima zvaničnika Republike Srbije i Republike Mađarske, tri su otvorena pitanja.

1. Migranti sa Bliskog istoka, Azije i Afrike i readmisija.
2. Restitucija imovine Mađara oduzete posle II svetskog rata.
3. Jednostrano proglašenje i priznanje državne nezavisnosti Republike Kosova.

4.4. Spisak otvorenih pitanja u odnosima zvaničnika Republike Srbije i Republike Rumunije

U odnosima zvaničnika Republike Srbije i Republike Rumunije, dva su otvorena pitanja.

1. Status i tretman rumunske manjine u odnosu na Vlahe.
2. Status i tretman Rumunske pravoslavne crkve u Republici Srbiji.

4.5. Spisak otvorenih pitanja u odnosima zvaničnika Republike Srbije i Republike Bugarske

U odnosima zvaničnika Republike Srbije i Republike Rumunije, dva su otvorena pitanja.

1. Poštovanje prava Bugarske nacionalne manjine.
2. Problem jednostranog proglašenja i priznavanje državne nezavisnosti Republike Kosova.

5. ZAVRŠNO RAZMATRANJE

Imajući u vidu Strategiju Evropske unije za Dunavski regiona ali i otvorena pitanja, mogli bi se izvući, između ostalih četiri zaključka.

1. Strategija Evropske unije za Dunavski region ne tretira direktno otvorena pitanja između zvaničnika država.
2. Zvanično država, Republika Srbija ima otvorena pitanja sa svim državama u Dunavskom regionu, od kojih imamo direktno samo zvanični teritorijalni spor sa Republikom Hrvatskom na međunarodnoj reci Dunavu, a koji je u bilateralnim i multilateralnim odnosima u *statusu quo* od 2011. godine.
3. Otvorena pitanja sa zvaničnicima susednih država (sve četiri države Republika Hrvatska, Republika Mađarska, Republika Rumunija i Republika Bugarska su punopravne države članice Evropske unije i NATO), nisu destabilizirajuća i nemaju potencijal ratna već konflikta niskog intenziteta, a koja se rešavaju partnerski u uslovima mira, dijaloga i tolerancije.
4. Trebalo bi zvanično reaktivirati Međudržavnu diplomatsku komisiju za nastavak pregovora u vezi teritorijalnog razgraničenja inače, pogotovu u vezi Šarengradске i Vukovarske ade, a ukoliko to nije moguće spor završiti u Međunarodnom sudu pravde.

Najzad, nijedno od otvorenih pitanja nije međudržavno, regionalno i diplomatski nerešivo kako za srpsku stranu ali i naše susede u bilateralnim i multilateralnim međunarodnim odnosima. Samo je pitanje načina i vreme njihovog rešavanja. Zato

je potreban proaktivan, partnerski i konstruktivan pristup ali u ovom međunarodnom slučaju i inicijativa sa srpske strane.

LITERATURA

- Apostolovski Aleksandar, *Bilo jednom na Šarengradskoj Adi*, (Internet, 12/11/2015), <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Bilo-jednom-na-SHarengradskoj-adi.lt.html>.
- Avramović Nenad, Mladenov Marijana, *Političko-pravni aspekti graničnog spora Hrvatske i Srbije na reci Dunav*, u: Priređivači Duško Dimitrijević, Žaklina Novčić, Mihajlo Vučić, *Regulisanje otvorenih pitanja između država sukcesora SFRJ*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2013.
- Bing Albert, *Sjedinjene Američke Države i reintegracija hrvatskog Podunavlja*, u: Scrinia Slavonica, Slavonski Brod, Broj 8/2008.
- Bošnjak Igor, Ciglenečki Dražen, *Hrvatskoj nedostupno 10.000 hektara uz Dunav, Srbija izbjegava dogovor*, (Internet, 12/11/2015), <http://www.glas-slavonije.hr/229900/1/Hrvatskoj-nedostupno-10000-hektara-uz-Dunav-Srbija-izbjegava-dogovor>.
- Deklaracija o promicanju europskih vrijednosti u jugoistočnoj Europi*, Hrvatski Sabor, Zagreb, Urbroj: 5030104-11-1/14. srpanj 2011.
- Dimitrijević Duško, "International Law of State Succession and Delimitation between Croatia and Serbia on Danube River" (Међународно право сукцесије држава и разграничење Србије и Хрватске на Дунаву), in: Edita Stojić-Karanović (ed.), Proceedings of the XIII International Scientific Conference "Danube river of cooperation", October 18-20, 2002, Кладово, *Danubius*, 2002, no. 3-4.
- Dimitrijević Duško, *Državne granice nakon sukcesije SFR Jugoslavije*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2012,
- Dimitrijević Duško, *Međunarodnopravno regulisanje teritorije država*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2008.
- Đukanović Dragan, Simić Dragan R., Živojinović Dragan, *Serbia and its Neighbors: Continuity of Old and /Or New Policy?* in: The Review of International Affairs, Belgrade, Vol. LXIV, No. 1151, July–september 2013.
- Han Johanes*, u: Panorama inforegio, Brisel, br. 27/2011.
- Jeftić-Šarčević Nevenka, *Dunavsko-crnomorski region kao geopolitički, energetski i bezbednosni prostor/Danube-Black Sea Region as Geopolitical, Energetic and Safety Area*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2012.
- Pavlica Branko, *Državne granice Republike Srbije*, Radojković, Smederevo, 2011.

Petković-Gajić Dragana, *Regionalna saradnja u Podunavlju i strategija Srbije*, Međunarodni naučni forum “Dunav – reka saradnje”, Beograd, 2008.

Radaković Milovan, *Oblici saradnje SR Jugoslavije sa novonastalim balkanskim državama*, u: BALCANICA XXIX, Srpska akademija nauka i umetnosti/Institut za balkanske studije, Beograd, 1998.

Stojić-Karanović Edita, *Dunav – reka saradnje: Od principa dobrosusedstva do Regionalnog modela srednjeg Podunavlja/Danube – River of Cooperation: From the Principles of Good Neighbourhood to the Middle Danube Regional Model*, Međunarodni naučni forum “Dunav – reka saradnje”, Beograd, 2005.

Strategija Evropske unije za Dunavski region, Evropska komisija, Brisel, COM(2010) 715/4.